24/02/2021

ΣΕΑ: Νέα έκκληση για τα Μεγάλα Μουσεία της χώρας

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων παρέλαβε και δημοσιεύει το κείμενο Έκκλησης 119 παλαιών μελών του και ιστορικών στελεχών του Υπουργείου Πολιτισμού, που ζητούν την παραμονή των μεγάλων δημόσιων μουσείων της χώρας στον κορμό της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, η οποία τα ίδρυσε, τα διέσωσε και τα κατέστησε κεντρικούς εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς φορείς με παγκόσμιο κύρος.

Οι υπογράφοντες την Έκκληση υπήρξαν λειτουργοί της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας από την δεκαετία του 1960 έως πολύ πρόσφατα. Εκπροσώπησαν όλες ανεξαιρέτως τις υπηρεσιακές βαθμίδες της ειδικότητας των Αρχαιολόγων: Επιμελητές, Προϊστάμενοι Τμημάτων, Διευθυντές, Έφοροι και Γενικοί Διευθυντές Αρχαιοτήτων. Πρόκειται για τα ιστορικά στελέχη του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως και κατόπιν του Υπουργείου Πολιτισμού, στα οποία οφείλεται εν πολλοίς ο μεταπολεμικός και ο σύγχρονος αρχαιολογικός χάρτης της χώρας και η διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Οι 119 υπογράφοντες ενώνουν την φωνή τους με τους εν ενεργεία αρχαιολόγους του ΥΠΠΟΑ και ζητούν από τον Πρωθυπουργό της χώρας και την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου να μην αποκόψουν τα πέντε μεγάλα μουσεία από την Γενική

Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομίας χάριν αόριστων εξαγγελιών για κερδοφορία και διαχειριστική ευκινησία. Ζητούν να μην προχωρήσει ο καταστροφικός ακρωτηριασμός της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και να μην τεθεί σε κίνδυνο ο ερευνητικός, εκπαιδευτικός, κοινωνικός και πολιτιστικός ρόλος των κορυφαίων μουσειακών ιδρυμάτων, για τα οποία ορίζεται εκ του Συντάγματος ως διαχειριστής και εγγυητής το ελληνικό Δημόσιο και κανείς άλλος.

Η έκκληση απεστάλη στο γραφείο Πρωθυπουργού.

Έκκληση για την παραμονή των Μεγάλων Μουσείων
στον κορμό της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας
από αρχαιολόγους που υπηρέτησαν στο Υπουργείο Πολιτισμού

Οι κάτωθι υπογράφοντες διατελέσαμε λειτουργοί της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας στο δεύτερο μισό του εικοστού και έως τα πρόσφατα χρόνια του εικοστού πρώτου αιώνα. Εκπροσωπώντας όλες ανεξαιρέτως τις υπηρεσιακές βαθμίδες, από επιμελητές έως Γενικοί Διευθυντές Αρχαιοτήτων, αναλάβαμε το καθήκον της εφαρμογής του προηγούμενου Αρχαιολογικού Νόμου (Κ.Ν. 5351/1932), αλλά και του ισχύοντος (Ν. 3028/2002). Είχαμε την τιμή να επιτύχουμε, μέσα σε αντίξοες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες, την κήρυξη χιλιάδων αρχαιολογικών ζωνών προστασίας, διασώζοντας και αναδεικνύοντας σπουδαίους αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους, ιστορικά τοπία και πόλεις ολόκληρες (Δελφικό τοπίο, Αργολική πεδιάδα, κάμπος Μυστρά, Κοιλάδα των Μουσών, Φίλιπποι, Αρχαία Αγορά Θεσσαλονίκης, Αμφίπολη, Μαρώνεια, Δωδώνη, Νικόπολη, Δήλος, Ρέθυμνο, Μονεμβασιά, Ναύπλιο, Πάτμος, κ.ά.). Ερευνήσαμε αναρίθμητους αρχαιολογικούς χώρους για την αποκάλυψη των αρχαίων της πατρίδας, αλλά και για την προστασία τους από την «αειφορία» του κακού: την αρχαιοκαπηλία, με την οποία ήμαστε σε συνεχή πόλεμο. Στη διάρκεια της θητείας μας εξασφαλίσαμε τη διάσωση κορυφαίων μνημειακών συνόλων, με την ένταξη τους στον κατάλογο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Εργαστήκαμε για την ανάδειξη και τη διάσωση του αρχαιολογικού πλούτου της χώρας στα δύσκολα χρόνια της αντιπαροχής και της αθρόας ανοικοδόμησης, άλλοτε δυσαρεστώντας τους πολίτες αλλά διασώζοντας τις αρχαιότητες, κι άλλοτε χάνοντας τη μάχη της διατήρησης των καταλοίπων. Καταφέραμε ωστόσο να παραδώσουμε στις επόμενες γενεές το μέγιστο μέρος από τους θησαυρούς του παρελθόντος που ήλθαν στο φως ενώπιόν μας. Τέλος, στα προ-ολυμπιακά χρόνια της αφθονίας και των μεγάλων δημοσίων έργων, διευθύναμε και υπηρετήσαμε τον εκσυγχρονισμό όλων των μεγάλων, αλλά και των μικρότερων αρχαιολογικών μουσείων της επικράτειας (προσβασιμότητα σε ΑΜΕΑ, προηγμένα συστήματα ασφαλείας, εγκατάσταση πολυμέσων, διεξαγωγή χιλιάδων εκπαιδευτικών προγραμμάτων κ.ά.), με

πρωτόγνωρα αποτελέσματα που έλαβαν διεθνείς βραβεύσεις και με αποτυπωμένες τις ενθουσιώδεις εντυπώσεις των επισκεπτών.

Κοινή αφετηρία πολλών από εμάς στη δόκιμη περίοδο της θητείας μας ήταν η εισαγωγική-διοικητική μας επιμόρφωση στο ιστορικό αμφιθέατρο του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, που μαζί με τα άλλα μεγάλα μουσεία της επικράτειας υπήρξε ο οίκος της επιστήμης μας και της προαγωγής της. Τα Μεγάλα Μουσεία της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας υπήρξαν πάντοτε οι κεντρικοί πόλοι οργάνωσης των ευρημάτων, πρωτοπορίας και εξέλιξης των μεθόδων συντήρησης, στήριξης και ανάταξής τους (από τον Έφηβο των Αντικυθήρων ως την Κυρά της Καλύμνου). Τα Μεγάλα Μουσεία ήταν τα κέντρα της συγκριτικής έρευνας και μελέτης για την προαγωγή της γνώσης, υπήρξαν εστίες καινοτομίας με διαφάνεια και προσβασιμότητα, έγιναν τα σημεία συνάντησης και συνεργασίας με τους ξένους ακαδημαϊκούς αρχαιολόγους -και όχι μόνον- ερευνητές, ήταν το σπίτι μας.

Εμείς, οι υπηρετήσαντες αρχαιολόγοι της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας του ΥΠΠΟ, πληροφορηθήκαμε με έκπληξη την αναγγελία της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου και του ίδιου του Πρωθυπουργού για τη μετατροπή των πέντε μεγάλων Μουσείων της χώρας (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου) σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Αντιλαμβανόμαστε ότι η σημερινή Υπουργός Πολιτισμού -αρχαιολόγος και η ίδια- αντί να χαράσσει συνολική εθνική μουσειακή πολιτική, ενταγμένη σε ευρύτερους και επίκαιρους πολιτιστικούς σχεδιασμούς (έρευνα, παιδεία, πνευματική και κοινωνική ευαισθητοποίηση σε σύγχρονα εθνικά και παγκόσμια ζητήματα, κοινωνική συμμετοχή, πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη και αμοιβαία συνεργασία), σχεδιάζει με γνώμονα πολιτικές σκοπιμότητες και θεσπίζει, με ανεπαρκή επιχειρήματα και διατυπώσεις, μουσεία με «αυτοδιοίκηση» και «απαλλαγή από την κρατική ασφυξία». Αναρωτιόμαστε πώς, αλήθεια, ο κύριος Πρωθυπουργός, ο οποίος εγκαινίασε πρόσφατα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο την περιοδική έκθεση για τα 200 χρόνια της Σύγχρονης Ελλάδος με τον μακρυγιάννειο τίτλο «δι’ αυτά πολεμήσαμεν», αποφασίζει να το αποκόψει μαζί με τα τέσσερα μεγαλύτερα μουσεία της χώρας από το ενιαίο νομικό καθεστώς που διέπει και ρυθμίζει τη μουσειακή πολιτική του αρχαιολογικού αποθέματος. Η φράση «δι΄αυτάπολεμήσαμεν», που διατυπώθηκε στις φλόγες της Επανάστασης, συνοψίζει καίρια το μεγάλο εθνικό έργο της ίδρυσης και λειτουργίας των λαμπρών μουσείων αλλά και τις προσπάθειες των αρχαιολόγων για την προβολή της Ιστορίας, των επιτευγμάτων και των πνευματικών ιδανικών του τόπου μας. Τα εκατοντάδες χιλιάδες εκθέματα αυτών των μουσείων και τα εκατομμύρια αντικείμενα που βρίσκονται στις αποθήκες τους δεν προέρχονται από

αρχαιοκαπηλίες, αρπαγές και τυμβωρυχίες. Είναι ευρήματα από την ελληνική γη, που ήλθαν στο φως είτε με παραδόσεις πολιτών, είτε, κυρίως, με τις προσπάθειες, τους κόπους και τη γνώση όλων των Ελλήνων αρχαιολόγων από το 1828 έως σήμερα, όπως τονίζει ο ακαδημαϊκός και Γενικός Γραμματέας της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, αρχαιολόγος, Δρ Βασίλειος Πετράκος, ο οποίος υπηρέτησε την Αρχαιολογική Υπηρεσία επί σειρά ετών (Β.Χ. Πετράκος, «Τα ελληνικά μουσεία. Η αλήθεια για το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο», ο Μέντωρ101 [2011] 261-266). Τα πέντε μεγάλα μουσεία της πατρίδας δεν «υπολειτουργούσαν» όλα αυτά τα χρόνια. Το αντίθετο μάλιστα, όπως γνωρίζουμε πολύ καλά όσοι τα υπηρετήσαμε για τόσα χρόνια.

Η αποκοπή των μουσείων από τον κορμό της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας θα επιφέρει την παύση της κινητικότητας της εξειδικευμένης επιστημονικής γνώσης. Θα σημάνει την παύση της δυνατότητας των μουσείων να «αιμοδοτούνται» (διορισμοί, αποσπάσεις ή μεταθέσεις) με αρχαιολόγους, μουσειολόγους, μουσειοπαιδαγωγούς, συντηρητές, αρχιτέκτονες, τεχνίτες, που κομίζουν πάντοτε την πολύτιμη εξειδίκευση και την εμπειρία τους τόσο για τα ίδια τα αρχαία, όσο και για τους επισκέπτες, πρωτίστως τους μαθητές των σχολείων μας. Η άρση της κινητικότητας του επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού προς και από τα μουσεία θα τα καταστήσει τερματικούς σταθμούς. Τα μουσεία αυτά θα περιοριστούν σε χώρους έκθεσης των έργων τέχνης ως αγοραίων προϊόντων, με κύριο χαρακτήρα τις υψηλές υπηρεσίες των εστιατορίων και τα εντυπωσιακά πωλητήρια.

Οι περισσότεροι από εμάς γνωρίσαμε τους παλαιούς, ιστορικούς Διευθυντές των μεγάλων μουσείων της χώρας και μαθητεύσαμε πλάι τους. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν, πως η αποκοπή των μουσείων από τον κορμό της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας θα επιφέρει και την αλλαγή των κριτηρίων επιλογής της διοίκησής τους. Θα σημάνει τη μετάβαση από ένα σύστημα επιστημονικών και διοικητικών κρίσεων ανάμεσα σε εκατοντάδες εξειδικευμένους επαγγελματίες του Υπουργείου, σε ένα σύστημα κυβερνητικών διορισμών Προέδρου και μελών Διοικητικών Συμβουλίων, που θα υπαγορεύεται από το κριτήριο του ενός, δηλαδή του εκάστοτε Υπουργού. Θα σημάνει δηλαδή τη μετάβαση από ένα σύστημα αριστείας στην τακτική της ανάθεσης.

Ενώνουμε λοιπόν τη φωνή μας με τους εν ενεργεία συναδέλφους μας και ζητούμε από τον Πρωθυπουργό της χώρας και την πολιτική ηγεσία του ΥΠΠΟΑ να μην αποκόψουν τα πέντε μουσεία από την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Ζητούμε να μην προχωρήσουν στον καταστροφικό ακρωτηριασμό της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, που μπορεί στο μέλλον να οδηγήσει στην απόσχιση και άλλων μουσείων και

μεγάλων αρχαιολογικών χώρων. Η εκ βάθρων αναδιάρθρωση μιας δημόσιας Υπηρεσίας που έχει ιστορία σχεδόν 187 ετών, όσο ευγενή κίνητρα και αν έχει, πρέπει να γίνεται με περίσκεψη, να έχει προηγηθεί δημιουργικός επιστημονικός διάλογος και να μην θυμίζει πράξη αποδόμησης. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν έχει συμβεί, και ζητούμε να πραγματοποιηθεί έστω και την ύστατη στιγμή. Είναι εθνική επιταγή.

Είχα δυο αγάλματα περίφημα, μια γυναίκα κι' ένα βασιλόπουλο ατόφια – φαίνονταν οι φλέβες· τόση εντέλειαν είχαν. Όταν χάλασαν τον Πόρον, τα 'χαν πάρη κάτι στρατιώτες και εις τ' Άργος θα τα πουλούσαν κάτι Ευρωπαίων· χίλια τάλλαρα γύρευαν. Άντεσε κ' εγώ εκεί, πέρναγα· πήρα τους στρατιώτες, τους μίλησα· «Αυτά και δέκα χιλιάδες τάλλαρα να σας δώσουνε, να μην το καταδεχτήτε να βγουν από την πατρίδα μας. Δι' αυτά πολεμήσαμεν».

Μακρυγιάννης, Απομνημονεύματα, τόμος Β΄ (από το Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού).

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΕΔΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ